

Wij houden alleen van onszelf

Van Marte Kaan verscheen eveneens bij
Ambo|Anthos *uitgevers*

Lang leve de liefde
Saboteur

MELD JE AAN VOOR ONZE NIEUWSBRIEF

Zo blijf je op de hoogte van de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* en ontvang je leuke extra's, zoals prijsvragen, exclusieve aanbiedingen en leesfragmenten. Ook word je geïnformeerd over onze lezingen, signersessies en over andere interessante bijeenkomsten die wij geregeld organiseren.

Aanmelden kan via www.amboanthos.nl/nieuwsbrief

Marte Kaan

Wij houden
alleen van onszelf

Ambo|Anthos
Amsterdam

Het citaat op p. 5 is afkomstig uit *The Bhagavad Gita*, vertaald en
ingeleid door Laurie L. Patton, Penguin, 2008

ISBN 978 90 263 2746 9

© 2016 Marte Kaan

Omslagontwerp Roald Triebels, Amsterdam

Omslagillustratie © Marina Chebanova

Foto auteur © Bob Bronshoff

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

These spheres of sense
fall away from the
embodied self
who continues to fast –
all except taste;
and then taste, too,
falls away from the one
who has seen the highest.

The Bhagavad Gita

I

Moeder India

Na de achtste geboorte in drie maanden boekte Lee een vakantie naar een even luxe als zielloos resort op een tropisch eiland. Het was een Valentijn dit keer. Geraakt en tot in het diepst van hun wezen verwonderd, stond er op het kaartje van Marjolein en Daan, nieuwe aanwas van het leger jonge ouders.

‘Nu ben jij aan de beurt,’ had Marjolein haar een maand eerder toe gefluisterd tijdens de jaarlijkse high tea van jaargenoten, haar door vocht opgezette handen vroom gevouwen over haar gespannen buik. Lee probeerde de glimlach die ze bij andere vrouwen van haar leeftijd had gezien: een mengeling van gretigheid en gespeelde dankbaarheid. Ze dacht aan de keer dat ze Marjolein na sluitingstijd had aangetroffen aan de bar van het dispuut, voorovergebogen, achter haar een medelid dat zich met onbehouden bewegingen op haar frêle lichaam uitleefde. Daan was als gewoonlijk vroeg naar

huis gegaan om fris te zijn voor zijn tentamens. ‘Zodat hij later lekker veel geld kan verdienen.’

‘Arm schaap, Daan,’ mompelde Nina, die mee was naar de high tea. Ze liep achter Lee langs en legde even een hand tussen haar schouderbladen, Lee hoorde een vileine trilling in haar stem. Nina maakte bijeenkomsten als deze dragelijk, Nina maakte alles dragelijk. Dit keer had ze de bijeenkomst abrupt afgebroken door Lee haar jas over de schouders te leggen en aan te kondigen dat ze nog andere verplichtingen hadden. Ze omhelsden het hulpeloze lijf van Marjolein en toen ze een halfuur later aan hun vaste tafel in een Japans eethuisje zaten keek Nina haar peinzend aan.

‘Moeten we het erover hebben?’ vroeg Nina.

‘Jij mag het zeggen.’

De sake warmde Lee’s buik. Ze vond Nina prachtig, zo in het onbarmhartige tl-licht, haar ogen donker glanzend en wijs, eronder een schaduw van uitgelopen oogpotlood en korte nachten.

‘Het irriteert me.’ Lee stopte een edamameboontje in haar mond en legde haar blote voeten op die van Nina.

‘Dat weet ik.’

‘En dat vind ik onzinnig.’

‘De levens van anderen zijn jouw zwakte,’ zei Nina en ze duwde haar voeten zacht tegen die van Lee.

Toen Marjolein beviel stuurde Lee haar een zilveren bestekje. Kraamvisite vermeed ze. Niet het hompje mens maar de transformatie van de vrouw stoot haar af,

de tegenstrijdige combinatie van nieuw verworven zachtheid en de verstikkende, angstige preoccupatie met het kind die een nieuwe moeder tot moord in staat stelt.

Tussen haar knieën zweeft een oranje bal. Even is ze vergeten waar ze zijn, de Malediven of de Seychellen. Het doet het er niet toe. Voor Lee is geografie hetzelfde als een treinschema voor een notoire autogebruiker: relevant voor anderen. Als het maar niet regent en de kans op voedselvergiftiging miniem is.

In het ondergrondse van haar gemoed zeurt een droom na, ze dwaalde over een vlakte zonder horizon, op zoek of op de vlucht, dat wist ze niet, voortgejaagd door een paniek die ze wist te beheersen door het besef dat dit niet echt was, een gedachte die een nieuwe angstgolf op gang bracht omdat ze nooit zou weten wat dan wel.

Oscar heeft zijn ogen dicht. Ze legt haar voet in zijn kruis. Nog een paar uur voor ze aan tafel kunnen en ze heeft genoeg geslapen vandaag. Hij grijpt haar enkel en drukt haar zool tegen zich aan, ze kromt haar tenen.

Een halfuur later liggen ze bloot in bed. Oscar belt roomservice voor een biertje. Lee hoeft niets, zegt ze, aan tafel is er weer prosecco, wijn, port bij de kaas. *'Don't be a bore,'* zegt Oscar, en dan *'One G and T for the missus, please.'*

Ze ontmoette Oscar op een bootfeest tijdens Koninnedag. Het was het moment waarop de hersencellen

van de feestgangers volledig waren doordrenkt met alcohol en er grammen drugs met kracht het brein in werden gesnoeven om nieuwe hersenactiviteit te mobiliseren, dat ze hem zag staan, een lange jongen met een mooi gezicht – te mooi, vond ze. Ze dacht iets in hem te herkennen, een onvermogen de oorverdovende lethargie te verdrijven die mensen ertoe aanzette hun hersenen tot pulp te laten verworden waarna ze zich, misselijk van vermoeidheid en hol verlangen, tegen elkaar aan zouden laten vallen, plakkerige koude huid tegen plakkerige koude huid, hopen dat hun kille bloed zou opwarmen, als reptielen in de liefde.

‘Ga je met me mee.’ Het was geen vraag.

Samen verlieten ze het feest, over de groen uitgeslagen loopplank die doorboog onder hun gewicht, zijn hand om haar bovenarm. Ze waren goed samen en toen ze de volgende ochtend met een voorzichtige kus afscheid namen was er een onbestemd gevoel van verlies. Misschien was het dit keer anders, bleef het passen en groeide het samen tot iets wat meer was, beter, vertelde ze zichzelf, haar cynisme nog niet volledig uitgebot.

Alles was bedekt met dikke, grijze grondverf. Weg was altijd beter dan blijven. Blijven betekende iets moeten, lijntjes uitgooien, connecties aanboren, mijn potentieel benutten, de eerste dag van de rest van mijn leven beginnen en andere clichématigheden uitleven. Onder geen beding een baan. Het zinloze geluid van een wekker die de ochtendstilte verscheurt, files die je ziel leegzuigen, de ochtendadem van vreemden op een perron, geveinsde vriendschappelijkheid van collega's. Nee. Voor mezelf beginnen misschien. Een eigen, ja, een eigen wat, bedrijf, waarin? Communicatie. Evenementen. Een winkel met etnische prullaria. Of design, een aerodynamische kurkentrekker van afbreekbaar plastic. Een ontbijttentje. Eggs benedict en latte macchiato's. Werd al moe bij de gedachte. Of ik moest dat ene andere. Dat wat de natuur me ingegeven zou hebben.

‘India?’ Nooit een ontwikkelingsland, had ze altijd gezegd.

‘Daar gebeurt het. Bij ons gaat alles alleen maar slechter, daar beter.’ Oscar neemt een slok wijn. Ze hebben een tafeltje op het strand, obers sluipen op blote voeten tussen de tafels, de wijn wordt door onzichtbare armen bijgeschonken.

‘En het is geen ontwikkelingsland. De economie is *booming*.’

Booming. Nu weet ze zeker dat hij zijn verstand verloren heeft. India. Arm en smerig. Iedereen wordt er ziek, ze spoelen er babymeisjes door het toilet, zetten grootmoeders bij het grofvuil en groepsverkrachten peuters.

Ze zegt niets. Oscar verdient het geld. Lee heeft een vermogen dat wordt beheerd door haar vader, soms geeft hij haar iets, nooit veel, hooguit een paar duizend euro, kapitaal is de toegang tot zijn dochter. Toen ze een

keer had gevraagd of ze het geld zelf mocht beheren had hij haar donderend tot de orde geroepen, zij was degene die zichzelf aan de eerste de beste labbekakkerige patje-peeër had uitgeleverd, haar intelligentie en talent had verkwanseld. Hij beloofde zo snel mogelijk te sterven en hing toen op. Ze zou zelf kunnen gaan werken en dat is ook de bedoeling, uiteindelijk, ze gedijt niet in afhankelijkheid, vindt ze, en het is ook nergens voor nodig met de waaier aan graden die ze behaalde aan Yale en Oxford na haar rechtenstudie in Amsterdam. Het olympische niveau dat Oscars bankrekening de afgelopen jaren heeft bereikt met zijn online reisagentschap voor een *high end* clientèle zal ze alleen niet snel evenaren. Zijn fortuin heeft het kritieke punt bereikt waarop het alleen maar kán groeien, doceert hij wanneer de cijfers weer binnenkomen. Dan maakt Lee een waarderend geluid en doet of ze luistert naar zijn filosofieën over de psychologie van geld, het effect van schaarste en de parallellen tussen geld en water. Oscars lievelingswoorden zijn *opportunity* en *risk*. Ze ziet niet in waarom ze dat voor hem zou verpesten.

Ze zou iets voor een goed doel kunnen doen, kinderen scoorden altijd, ze zou een filmpje kunnen laten maken voor de fondsenwerving en zich net als Angelina Jolie ontpoppen tot een moderne Moeder Teresa, ze heeft er de alom geaccepteerde schoonheid voor – het soort dat zo bedreigend is dat andere vrouwen zich min of meer automatisch van haar afkeren.

Na acht jaar in Brazilië, Maleisië en Thailand te hebben gewoond zijn ze sinds een paar maanden weer in Amsterdam. Een oprisping van Lee.

‘Je vindt Amsterdam een provinciaalse hel,’ zei Oscar toen ze had geopperd weer naar Nederland te verhuizen. Dat was een jaar geleden, toen Lee Oscar vergezelde op een zakenreis en ze op een terras op het dak van een hotel in Bangkok zaten te wachten op vrienden. Lee draaide afwezig met het roze roerstaafje in haar cranberry-wodka-tonic en keek uit over de Aziatische metropool, een orgie van staal, glas en licht. Haar cocktailjurk irriteerde haar. Die middag in de paskamer leek de jurk, een nauwsluitend geval van organische zijde ontworpen door een opkomende Koreaanse ontwerper die door iedereen die wat voorstelde gedragen werd, haar d’r fix te geven. Nu wilde ze het ding van haar lijf afstroepen en naar bed. Ze haalde haar schouders op.

‘Goed. *Let’s do it*. Ik zorg dat de huurders eruit gaan en we het huis in kunnen,’ zei Oscar, immuun voor haar nukken. Onzin, je hebt gelijk, wat moeten we daar, wilde ze zeggen, tot ze zag hoe hij zijn succeslach tevoorschijn toverde en zijn borst een beetje uitzette, als een dapper kikkertje. Ze wierp nog een blik op de stad en stelde zich voor dat de aarde open zou scheuren en de stad zou verzwelgen, gebouwen, auto’s, metro’s, rails, mensen, kinderwagens, alles de aardbol ingezogen, waarna de breuk zich zou sluiten en er geen spoor van de stad meer te vinden zou zijn. Daarna kon ze het opbrengen zich naar de

vrienden om te draaien met op haar gezicht een lach die zei dat ze nergens liever wilde zijn dan h er met h en.

De maanden in Amsterdam waren verstikkend geweest. De stad voelde te klein, de smalle straten, de korte afstanden, iedereen op de fiets en alles bespreekbaar, het wrong. En de baby's.

Ze staart het donker in en luistert naar de zee. De gedachte dat ze weer helemaal mag vertrekken, al is het naar de vuilnisbelt van de wereld, kalmeert haar.

'Ik ga niet mee naar huwelijken van je personeel.'

'That's my girl.'

De tafel is een ravage van half opgegeten tiramisu, gesmolten ijstaarten en vette wijnglazen. Het was Oscar zijn idee om een afscheidsetentje te geven, Lee was liever zomaar vertrokken. Inmiddels is het halftwee, ze wil naar huis, haar rechterarm is stijf en pijnlijk van de laatste serie vaccinaties, alsof iemand haar een gemene stomp op d'r schoudergewricht heeft gegeven. Ze denkt aan de container met daarin hun spullen, ergens dobberend op een oceaan tussen Nederland en India, aan de peilloze onderwaterwereld met horrorachtige wezens die zonder licht kunnen en die slechts een paar meter verwijderd zijn van haar zorgvuldig gevouwen kleding, haar dure jurken en rokjes en ondergoed van delicate stof waartussen ze hier en daar een zeepje heeft gestopt.

Er zijn elf vrienden blijven hangen, een van hen is de eigenaar van het restaurant, een oude schoolvriend van

Oscar, hij is in slaap gevallen, zijn haren drijven in het gesmolten ijs en er is een dobberende sigarettenpeuk in blijven hangen. Lee hengelt het volgezogen stompje eruit en geeft daarbij per ongeluk een ruk aan het haar. De oude schoolvriend blijft roerloos liggen.

De rest bestaat uit ondernemers en kunstenaars, een kno-arts en een minister, mensen die geciteerd en gevreesd worden, met wie men graag gezien wordt. Als ze naar hen kijkt vraagt ze zich af waarom. Een schrijver die gebukt gaat onder zijn gefabuleerde roem, een notoir overspelige arts die onlangs een coassistent bezwangerde, een talentloze kunstenaar die systematisch ontkent dat ze zichzelf bedruipt met modefotografie voor een goedkoop en onfris geproduceerd kledingmerk, haar laatste werk maakte ze ruim tien jaar terug. Over de minister wil ze niet eens nadenken.

Naast haar zit Nina, die een arm om haar heen slaat, haar parfum is doordringend, de arm zwaar. Lee leerde Nina kennen als student, ze was toen een wild meisje met jongensheupen dat altijd een gat of een vlek in haar dure kleding had, afgekloven nagels en mascara klontend tussen haar wimpers, en dat desondanks op een onnavolgbare manier sexy was. Haar biografie las als een anarchistisch pamflet: haar moeder was bewust ongetrouwd, een psychiater die in een opvanghuis voor psychiatrische daklozen werkte en daarnaast een praktijk aan huis had waar ze voornamelijk gepijnigde kunstenaars en schrijvers in behandeling had. 'Om te voorko-

men dat ze ieder eind van het spectrum te serieus gaat nemen: de mislukte en de geslaagde kunstenaars,' aldus Nina. De moeder, een boomlange vrouw met de bevaligheid van een ballerina en voortvarend als een dominatrix, was niet alleen bewust niet getrouwd, maar hield er ook bewust geen andersoortige relaties op na, al waren er minnaars die zich naakt en zelfverzekerd door het bouwvallige landhuis bewogen waar ze samen met Nina woonde. Het huis was al jaren in de familie, ze zouden van adel zijn, maar daar wilde de moeder niets van weten. Ze bracht Nina groot zonder grenzen, sturing of context. 'Als een moedervogel die haar jong een halfuur na de geboorte het nest uit lazert om te kijken of het kan vliegen.'

De eerste avond dat ze samen met Nina in de kroeg zat en Lee op verzoek haar levensloop schetste, wat ze zoals gewoonlijk zo bondig mogelijk deed zonder pauzes te laten vallen – Jakarta, Hong Kong, Kenia, Singapore, Kaapstad, Cairo, Moskou –, verraste Nina haar met een laconiek 'goed voor je Air Miles'. Nina vertelde over onttembaar schaamhaar en bedroevende seksuele escapades, over gênante confrontaties met de minnaars van haar moeder en de mislukte zoektocht naar haar vader. Toen ze die avond om vijf uur samen naar huis fietsten na een feestje van vierdejaars rechtenstudenten, zag Lee hen door een kier van haar dronkenschap: twee eerstejaars studenten met losse haren, schoolmeisjesachtig dun nog. Met een schok realiseerde ze zich hoe normaal het eruitzag.

‘Heb je al spijt?’ vraagt Nina.

‘Het wordt fantastisch.’

Nina slaat allebei haar armen om haar heen.

‘Natuurlijk wordt het fantastisch. India. Man,’ fluistert ze in Lee’s nek.

‘En wat doe jij?’ Lee heeft geen idee waarom ze ook fluistert.

‘Ik ga gewoon verder met zielsgelukkig en ziekmakend succesvol zijn,’ zegt Nina. Ze geeft Lee een zoen op haar voorhoofd waarna ze opstaat en licht wankelend naar het toilet vertrekt.

Al hun vrienden zeggen dat het geweldig en fantastisch zal worden. Ze zeggen ook dingen als ‘We gunnen jullie het avontuur.’ En ‘Echt iets voor jullie.’ Lee heeft geen idee of het echt iets voor haar is. Het doet er niet toe. Ze mag weer weg. Als het waar is dat mensen worden gedefinieerd door één dominante gewoonte, dan is vertrekken die van haar.

Ze leunt achterover en kijkt naar de mensen aan tafel, naar hun lijven, hun bewegingen, de lachende gezichten, de manier waarop ze een sigaret of een glas wijn vasthouden. Er staat iemand op, hij valt bijna om en grijpt zich vast aan de rand van de tafel.

Ze mag zo opstaan en na elf omhelzingen de gracht aflopen, naar huis waar de koffers klaarstaan. Ze zal in bed gaan liggen en niet slapen en morgen in de taxi stappen die hen naar het vliegveld rijdt. Deze mensen zullen steeds kleiner worden, poppetjes aan de horizon van